

Varför tappar fåren ull?

Ulltapp hos får är onormalt. Ibland är det rätt uppenbart varför ullen faller av, andra gånger är det svårare att förstå orsaken till ulltappet. Oftast växer ullen ut igen efter en tid. Vi vet inte så mycket om orsakerna hos svenska får. Onormalt ulltapp kan delas in i ulltapp där fåren verkar irriterade av åkomsten och reaktionslösa ulltapp, där fåren inte verkar påverkade av att ullen faller av. Ulltapp förekommer året om. Det har till och med föreslagits som ett sätt för får att reglera temperaturen och kan kanske vara positivt.

Möjligen kan det finnas en genetisk faktor i hur benägna individer är att tappa ull. Vissa fårraser, till exempel gutefåret, faller ullen i vissa perioder, men de flesta fårraser behöver normalt sett klippas för att bli av med ullen.

Värmeförluster

På vintern kan ulltapp påverka fåren eftersom får som tappar ull avger mer värme till omgivningen. Fårets underhållsbehov för att kunna hålla värmen blir högre. De behöver mer foder eller ett högre näringsvärde i fodret för att kunna hålla värmen. Samma sak gäller för nyklippta får. Om nyklippta tackor kan välja liggyta väljer de isolerande material som halm framför till exempel spaltgolv. Ett annat sätt för tackor att spara på värmen om de inte har tillgång till halm är att minska liggtiden. De använder också social värme genom att nyklippta tackor håller sig närmare varandra.

Det är ganska vanligt att får tappar ullen fläckvis men det är svårt att reda ut den exakta orsaken. Här redovisas ett antal möjliga orsaker.

Foto: Lena Stengärde

Köldstress, där fåren utsätts för kyla efter klippningen anses kunna orsaka ulltapp ett par veckor efter klippning. Ulltappet ses i form av bara fläckar på rygg och flanker. Fåren kan se loppättna ut. Ullen börjar växa tillbaka inom några veckor. Förhöjda halter av stresshormonet cortison är den troliga orsaken till ullförlusterna.

Slitage och brister i foderstaten

Slitage mot foderbordet kan orsaka bara fläckar på halsen och främre delen av kroppen. Det brukar vara lätt att hitta denna orsak. Även lamm kan orsaka kala fläckar på tackorna genom att de leker och sover på tackornas ryggar.

Näringsbrist och stress kan försämra ullkvaliteten, minska ulltillväxten eller orsaka ulltapp. Det kan bero på undernäring eller vara en följd av invärtes parasiter som gör att fåret inte kan tillgodogöra sig näringen i fodret. Näringsbris-

ten kan också bero på ökade behov hos tackor under högdräktigheten eller digivningen. Energibrist, men framför allt proteinbrist anses orsaka ulltapp. Brist på mineraler, till exempel koppar, kobolt och zink, kan ge ulltapp. Vid protein- eller mineralbrist kan man ibland se att fåren äter sin egen ull. Det anses vanligare att tackor äter ull än att baggar gör det.

Smittosamma orsaker

Vissa sjukdomar kan försämra kvaliteten på ullfibrerna och göra att de går av. Exempel på sådana sjukdomar är juverinflammation och paratuberkulos. Paratuberkulos är en av de sjukdomar som vi inte har i Sverige men som är vanlig i de flesta länder i Europa. Infektioner eller utvärtes parasiter som till exempel löss och skabb kan ge ulltapp. Fåren har då ofta andra symptom förutom ulltappet.

*Om djuret tappar mycket ull behöver den mer näring för att kompensera värme förlusten. En bra och varm ströbädd hjälper också till.
Foto: Lena Stengärde*

Ringorm sägs kunna orsaka ulltapp hos får. Ringorm orsakas av en svampsmitta och på andra djur ger infektionen runda hårlösa fläckar. Vi har bara hört talas om misstänkt ringorm hos får vid några få tillfällen. Har du varit med om ringorm hos dina får? Kontakta oss gärna och berätta om det.

Utvärtes parasiter

Om fåren drabbas av löss eller skabb brukar de kliar sig och då kan bara fläckar uppstå som en följd av klådan. Om du står och tittar på fårflocken en stund brukar det gå att se om fåren är irriterade och kliar sig mer än vanligt. Vid lusangrepp sitter ulltappet främst runt halsen, på ryggen men också runt svansen. Lusangrepp är vanligast under vintersäsongen och kan orsakas av pälsätande eller blod-sugande löss. Båda lussorterna kan ses med blotta ögat. Fotskabb trivs framförallt på benen och ger klåda. Fåren kan bli oroliga och irriterade.

På våren och sommaren kan knottangrepp och fästingangrepp också orsaka klåda med ullavfall som följd. Knottangreppen sker oftast på undersidan av kroppen, där fåren har minst ull och det är lättast för knotten att komma åt. Får kan bli allmänpåverkade och lamm kan till och med dö till följd av giftet som knotten sprutar in i fåret när det biter. Fästingar kan också överföra smittor till fåret i samband med att den suger blod.

Utredningsgång

Eftersom ulltapp kan uppstå av många orsaker måste man börja med att finna orsaken till ulltappet i den egna besättningen. Är fåren irriterade? Verkar de må dåligt? Hur utspritt är ulltappet i gruppen eller i besättningen?

Tänk på detta:

- Kontrollera och ändra vid behov inredningen vid foderbordet.
- Kontrollera och korriger vid behov tilldelningen av energi och protein.
- Använd mineralfoder för får och kontrollera att det går åt lagom mycket.
- Undvik att klippa fåren när det är kallt eller precis innan kalla perioder.
- Undvik löss genom att klippa fåren och behandla med medel mot löss om det behövs.
- Skydda djuren mot fästingar och knott sommartid, till exempel genom att välja mindre drabbade beten, eller genom att behandla djuren med medel som motverkar insektsangrepp.

*Lena Stengärde
Gun Bernes
Maria Fors*